

Τι μαθαίνουμε απ' τα ναυτικά ατυχήματα;

Κώστας Σπύρου*

Τα ναυτικά ατυχήματα είναι απαραίτητο να διερευνώνται όχι μόνο στο πλαίσιο της δικαστικής απόδοσης ευθυνών αλλά και απ' τη σκοπιά της συγκέντρωσης πολύτιμης τεχνογνωσίας για να ελαχιστοποιείται η πιθανότητα να συμβούν ανάλογα περιστατικά στο μέλλον. Γι' αυτό απαιτείται συστηματική συγκέντρωση, τεχνική επεξεργασία και αξιολόγηση των στοιχείων των ατυχημάτων από εξειδικευμένους επαγγελματίες, με παράλληλη εκμετάλλευση της καλύτερης τοπικής και διεθνούς επιστημονικής γνώσης και εμπειρίας πάνω στον τομέα αυτό. Αυτά βεβαίως προϋποθέτουν εκσυγχρονισμό του συστήματος διερεύνησης των ναυτικών ατυχημάτων στη χώρα μας με την καθιέρωση νέων δομών, εναρμονισμένων με το πνεύμα πρόσφατων αποφάσεων του IMO (του αρμόδιου Διεθνούς Ναυτιλιακού Οργανισμού που υπάγεται στον Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών) αλλά και με το πνεύμα σχετικών πρωτοβουλιών άλλων αναπτυγμένων χωρών.

Ο IMO υιοθέτησε πρόσφατα ένα Κώδικα που προδιαγράφει σε γενικές γραμμές τον τρόπο με τον οποίο πρέπει να διερευνώνται οι συνθήκες και τα αίτια των ναυτικών ατυχημάτων (Resolution A.849). Ο Κώδικας αυτός, που φυσικά δεν αποκλείει τη δικαστική ή άλλες μορφές διερεύνησης, καθιερώνει ένα κοινό πλαίσιο για όλες τις χώρες και προβλέπει την ανοιχτή δημοσιοποίηση των αιτιών των ατυχημάτων προς τη ναυτιλιακή κοινότητα μέσα σε μικρό χρονικό διάστημα απ' τη στιγμή αναφοράς του ατυχήματος, καθώς και τη σύνταξη συστάσεων ασφαλείας με βάση το συγκεκριμένο ατύχημα για την αποτελεσματικότερη πρόληψη παρόμοιων συμβάντων στο μέλλον. Καθιερώνεται δηλαδή ένας διαφανής μηχανισμός συνεχούς βελτίωσης της ασφάλειας σε παγκόσμια κλίμακα που όμως για να λειτουργήσει πρέπει να τύχει υποστήριξης απ' τις Κυβερνήσεις με τη δημιουργία κατάλληλων υποδομών.

Ηδη, εδώ και μία περίπου δεκαετία αρκετές χώρες έχουν προχωρήσει στη δημιουργία ανεξάρτητων οργανισμών διερεύνησης ναυτικών ατυχημάτων. Οι οργανισμοί αυτοί είναι αποδεδειγμένοι απ' την υποχρέωση να προσδιορίζουν συγκεκριμένα άτομα ή φορείς σαν υπεύθυνους και γι' αυτό μπορούν να φέρουν σε πέρας την αποστολή τους αποτελεσματικά και σε σύντομο χρονικό διάστημα. Η Μ. Βρετανία καθιέρωσε το 1989 τη Μονάδα Διερεύνησης Ναυτικών Ατυχημάτων σαν ένα ανεξάρτητο βραχίονα του Υπουργείου Περιβάλλοντος, Μεταφορών και Περιφερειών. Στελεχώνεται από ένα μικρό αριθμό μόνιμων επιθεωρητών που έχουν κατάλληλα προσόντα με βάση τη θαλάσσια υπηρεσία τους καθώς και την εκπαίδευση και εμπειρία τους σαν ναυτικοί μηχανολόγοι ή ναυπηγοί. Ο επικεφαλής επιθεωρητής αναφέρεται απευθείας στον αρμόδιο Υπουργό πράγμα που διασφαλίζει ότι η μονάδα αυτή είναι ανεξάρτητη απ' τις υπηρεσίες που ασχολούνται είτε με την ανάπτυξη των κανονισμών ασφαλείας των πλοίων είτε με την έλεγχο της εφαρμογής τους. Τις πλήρεις εκθέσεις, που εκτός απ' τα αίτια περιλαμβάνουν και τα συγκεκριμένα μαθήματα που προκύπτουν απ' το κάθε ατύχημα, μπορεί να τις προμηθευτεί ο οποιοσδήποτε πολίτης με μικρό αντίτιμο ενώ περιληπτικές εκθέσεις και συγκεντρωτικά στοιχεία για όλα τα ατυχήματα των τελευταίων ετών δημοσιεύονται στο διαδίκτυο.

Η Ιρλανδία προχώρησε πρόσφατα στην ίδρυση ανάλογης μονάδας μετά από πρόταση ομάδας ειδικών. Η μονάδα αυτή απαιτείται να προβαίνει στη δημοσιοποίηση των Εκθέσεων μέσα σε χρονικό διάστημα 9 μηνών απ' τη στιγμή αναφοράς του ατυχήματος. Παρόμοιοι οργανισμοί υπάρχουν επίσης στην Αυστραλία με (4 επιθεωρητές), στη Ν. Ζηλανδία (με 3-5 επιθεωρητές απ' τους οποίους ο ένας προέρχεται απ' το Δικαστικό Σώμα), στις Ηνωμ. Πολιτείες, στον Καναδά και αλλού. Σ' όλες τις περιπτώσεις οι επίσημες εκθέσεις (ή τουλάχιστον περιλήψεις τους) είναι διαθέσιμες στο διαδίκτυο. Στο διαδίκτυο μπορεί να βρει κανείς ακόμα τις επίσημες εκθέσεις για πρόσφατα ατυχήματα στα οποία δόθηκε μεγάλη δημοσιότητα, όπως αυτό του Νορβηγικού επιβατηγού πλοίου Sleipner που βυθίστηκε πριν από ενάμιση περίπου έτος μετά από πρόσκρουση σε βράχο, με σημαντικές ανθρώπινες απώλειες. Είναι ουσιαστικής σημασίας το να υπάρχει ανάλογη ευκολία πληροφόρησης και για τον Έλληνα πολίτη (καθώς επίσης φυσικά και για τον επισκέπτη αυτής της χώρας) αναφορικά με ατυχήματα που συμβαίνουν σε Έλληνικά πλοία ή σε ξένα πλοία που ταξιδεύουν στον Ελληνικό θαλάσσιο χώρο.

Είναι πολύ ενδιαφέρον και ενθαρρυντικό ότι έχει κατατεθεί πρόσφατα (6/3/2001) στη Βουλή προς συζήτηση νομοσχέδιο απ' το Υπουργείο Μεταφορών για τη σύσταση Επιτροπής και Μονάδας Μελετών για τη διερεύνηση των αεροπορικών ατυχημάτων στη χώρα μας, σύμφωνα με τις διατάξεις της οδηγίας 94/56 του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου. Η πρωτοβουλία αυτή είναι ακριβώς στο πνεύμα που περιγράφεται παραπάνω και θα πρέπει να υπάρξει άμεσα ανάλογο σχέδιο και για τη Ναυτιλία. Συγκεκριμένα, το νομοσχέδιο προβλέπει σύσταση πενταμελούς Επιτροπής Διερεύνησης Αεροπορικών Ατυχημάτων με πενταετή θητεία, που θ' απολαμβάνει διοικητικής αυτοτέλειας και θα εποπτεύεται απευθείας απ' τον Υπουργό Μεταφορών. Προβλέπεται επίσης η Επιτροπή να υποστηρίζεται από Μονάδα Μελετών που θα μπορεί να απευθύνεται και σε εξωτερικούς συμβούλους αν υπάρχει ανάγκη.

Το σύστημα διερεύνησης ναυτικών ατυχημάτων που εφαρμόζεται στη χώρα μας πρέπει να γίνει αντάξιο των απαιτήσεων της σύγχρονης κοινωνίας. Απαιτείται να δημιουργηθούν αξιόπιστοι και διαφανείς μηχανισμοί που συνεισφέρουν στη διαρκή βελτίωση της ασφάλειας και που δίνουν στον πολίτη τη σιγουριά ότι η ζωή του και το περιβάλλον αντιμετωπίζονται με τον πιο υπεύθυνο και επιστημονικό τρόπο.

Ο Κ. Σπύρου είναι Επίκ. Καθηγητής του Τμήματος Ναυπηγών Μηχ/γων Μηχ/κών του Ε.Μ.Π.